

L'AVALUACIÓ ESCOLAR DES D'UNA PERSPECTIVA PEDAGÒGICA

Albert Arbós

M'agradaria explicar algunes coses encaminades a debatre el que penso que hauria de fer la universitat en aquest tema, i primer de tot refermar la importància de la recerca. Fa uns dies vaig coincidir en una reunió amb Margarida Bartolomé, que estava molt enfadada perquè deia que tothom anomena recerca qualsevol taller, de qualsevol cosa, quan la recerca ha de tenir unes condicions científiques molt concretes; si no, no és recerca. Aquest rigor en la recerca hauria de fer una aportació important dins l'àmbit universitari. Malgrat això, procuraré dir un parell de coses sobre què, qui, com i quan —que era una mica el títol— des de l'àmbit universitari.

Hi ha dos tipus d'indicadors que s'han estudiat molt poc i uns altres dos que s'han estudiat molt. Els uns són els resultats —que s'han estudiat molt— i els altres, les necessitats, els mitjans. Però no s'ha estudiat a fons el que David Hopkins anomena la «caixa negra de l'ensenyament», és a dir, el procés. Ens ocupem de les entrades i de les sortides però, què passa al mig? És a dir, en els indicadors de procés, què hi passa? Estic d'acord que cal saber quins són els mitjans per aconseguir una bona educació, però quines en són les causes? Aquest és el procés. Penso que el repte més important que tenim és conèixer aquests indicadors; un altre repte són els indicadors per a la inserció en el mercat de treball, allò que la Carme Vidal ha anomenat eficàcia externa. Tinc unes llistes de l'OCDE, de Habermann, de Levy, que ens demostren que, segons el paradigma que hi hagi al darrere, els indicadors que es fan servir respecte de l'eficàcia externa, a la inserció en el mercat del treball, són absolutament diferents: una cosa és el sou i una altra la satisfacció professional. Lligar tot això en el camp de l'ensenyament implica un repte.

Dins l'àmbit de la gestió he agafat quatre aspectes, que Jacques Delors va esmentar ja l'any 1980, quan encara no era ministre de la Comunitat Econòmica Europea sinó que es trobava a França, amb el govern. Deia que s'havia de fer una avaluació —ell en deia control— regular de l'honestedat. No passa res, és com qualsevol altra empresa. És el control regular del respecte a les instruccions. També cal controlar l'eficàcia en la gestió, en la qual cosa em sembla que tots estem d'acord, i també l'eficàcia col·lectiva de la utilitat social. Aquests tres àmbits em semblen molt encertats per part del senyor Delors i haurien de ser objecte d'estudi amb la participació del conjunt dels actors. No pot ser que les escoles s'encarreguin de recollir dades, que els inspectors les transmetin a l'alta inspecció i que l'alta inspecció les estudiï. Hi ha d'haver una implicació dels tres nivells o dels quatre i, si em permeteu, dels cinc, ja que després cal una inserció en el camp internacional, si realment es donen les condicions bàsiques per poder comparar.

Una bona avaluació pot ser una mala operació en el pla polític. Per tant, cal un equip integrat per independents. Com a mínim, diria que la monitorització, és a dir, el procés de seguir la manera com l'administració avalua, hauria de ser fet per un equip independent. Dic

* Intervenció de l'autor feta el dia 27 de maig de 1995.

independent en el sentit tècnic, i que fos diferent de l'administració. Amb això no estic prejutjant que les persones que estiguin dins l'administració tinguin una determinada ideologia política, i que condicioni els seus judicis. Simplement proposo que tinguin una visió diferent, justament per integrar una mica això que anomenàvem la visió interna i externa de l'avaluació, cosa desitjable en un centre.

Com? Hem passat de la no-avaluació a l'avaluació control. Ara hauríem de passar de l'avaluació control a l'avaluació com a instrument permanent per dirigir les accions. És a dir, per a mi, qualsevol avaluació que no impliqui un canvi i una millora per al sistema en general, i per a les escoles i els usuaris en particular, és una avaluació que no serveix; no compleix la seva primera finalitat, que és la de canvi. És evident que actualment existeixen unes febleses metodològiques. Normalment aquests tipus d'avaluacions queden en constatacions generals; però a la pràctica, la realitat se sent poc implicada i aquestes mesures, aquests possibles obstacles que detectem, no s'acaben llimant o traient en la vida ordinària. Sovint es fan avaluacions fragmentades que condueixen a una avaluació superficial; per tant —i estic d'acord amb la Carme Vidal—, s'ha de fer una visió global, encara que després, a l'hora de sistematitzar-ho i portar-ho a terme, s'hagi d'anar a poc a poc. Hi ha d'haver un referent, una inserció internacional i una racionalitat política i tècnica.

Quan? Jo crec que l'avaluació ha de ser, en part, el gran problema que tenim ara; l'avaluació formativa hauria de ser-hi sempre; és a dir, l'avaluació no és el final de res sinó el començament de tot. L'avaluació del sistema educatiu hauria de ser una permanent avaluació formativa. Ahir al vespre vaig llegir un article que es titulava: «Institucionalització de l'avaluació, mite o realitat». Realment és difícil, però em penso que hauríem d'anar per aquí.

En el *què*, *qui*, *com* i *quan*, hi afegiria dos aspectes petits. Un, el *perquè*. Per a mi, hi hauria uns quants motius. En primer lloc, l'avaluació com a mitjà per posar en pràctica una nova política. Ja n'hem parlat abans. A vegades no és un problema de lleis sinó de posar en funcionament, de coordinar, de voluntat. L'avaluació en un marc de reexamen periòdic, d'avaluació contínua. En segon lloc, l'avaluació com a mitjà de millora dels processos de presa de decisió i de gestió de les despeses. En tercer lloc, l'avaluació com a mitjà per fer conèixer a l'opinió pública els resultats obtinguts. Això em fa pensar, i perdoneu que faci l'incís, quan fa uns dies, fent el màster als inspectors, em comentaven, respecte de l'eficàcia interna, el nombre de gent que aprovava el vuitè. Les taxes d'aprovat a vuitè són molt altes, però si te'n vas a primer de BUP et trobes unes «escabexines» increïbles. Per tant, de vegades no és tant un problema de continguts com de voler passar la gent o no. De vegades sorprèn com els percentatges altíssims de vuitè cauen en picat quan aquestes mateixes persones passen a BUP. Demostren la dificultat amb què es troben a l'hora de comparar resultats. En quart lloc, l'avaluació per a l'exercici de la responsabilitat a l'administració. Més encara, l'avaluació transparent, l'avaluació com a instrument de coneixement i diàleg i l'avaluació aprenentatge. És a dir, no simplement avaluem sinó que ajudem a superar les dificultats a aquelles persones que en tenen.

L'avaluació comporta sovint una contradicció amb els poders públics dominants. I aquest és un fet que ja hem constatat abans i em sembla que és important tenir-lo en compte. No podem ser il·lusos. Hi ha dificultats en la informació disponible. Moltes vegades —i

ara estic pensant en les memòries d'inspecció— es contesta per passar. És a dir, no hi ha aquella voluntat d'introspecció, de millora, d'autoanàlisi. Una altra dificultat són les estructures administratives. Allò que dèiem abans: si l'inspector hauria de tenir un fàcil accés al cap de servei, vol dir que les estructures, de vegades, no ajuden a fer aquesta avaluació. Una altra dificultat és el nivell d'utilització de l'avaluació. Ens falta una cultura avaluativa. Als alumnes de la universitat els falta l'assignatura d'avaluació de programes, professors i centres. Quan posem un instrument en pràctica i hem d'anar a les seves escoles, les dificultats per fer un qüestionari d'avaluació als professors són terribles. Després se n'adonen, però d'entrada falta aquesta cultura.

Fonamentalment, penso que és en els aspectes de procés i d'inserció en el mercat del treball on l'universitari hauria de fer recerques molt serioses.

L'AVALUACIÓ ESCOLAR DES D'UNA PERSPECTIVA DE LA INSPECCIÓ

Toni Capella*

El Decret 163 de 1989 —que he portat juntament amb un sèrie de decrets comparatius d'altres comunitats autònomes— diu, entre altres coses, que l'administració té competències per avaluar i disposa de l'òrgan principal en la inspecció, si més no el que actua directament sobre el sistema educatiu no universitari. Diu que l'objectiu essencial de la funció inspectora és vetllar perquè els processos i els resultats del sistema educatiu coincideixin amb els objectius establerts pel Departament d'Ensenyament. És a dir, l'administració marca les pautes i dissenya alhora una inspecció flexible i oberta a les innovacions pedagògiques i administratives, que actua d'una manera descentralitzada per mantenir alhora la necessària actuació especialitzada. Aquest hauria de ser l'objectiu general de la nostra tasca. Tractarem en primer lloc molt breument la qüestió de les funcions. Les llegirem per recordar-les. També he portat el decret del Consell Superior de l'Avaluació del Sistema Educatiu per tal d'observar els dos nivells del sistema educatiu dissenyat —l'intermedi i el superior— que hi ha en aquest moment, ja que pel que fa al primer nivell, se n'encarrega la mateixa escola i està estipulat que sigui així en l'actual sistema educatiu.

Els tres primers nivells d'avaluació són: un primer nivell intern, que es faria en el mateix centre —en el qual parlaríem d'una sèrie de documents essencials per funcionar, que no exclou que n'hi pugui haver d'altres—, un nivell intermedi de l'administració com a òrgan de primera instància valorativa externa, molt a prop dels centres, que seria aquesta inspecció de què estem parlant aquí, i finalment un nivell superior, consultiu i assessor, que seria el nivell del Consell Escolar Avaluatiu, que potser intentaria ser, alhora, un element tan independent com sigui possible; com més desvinculat millor de l'administració perquè pogués donar

* Intervenció de l'autor feta el dia 27 de maig de 1995.